

SEM V PRETEKLEM LETU *THE SEM IN THE PAST YEAR*

RAZSTAVNA DEJAVNOST SEM V LETU 2019

Maja Kostric Grubišič in Nina Zdravič Polič

241

Leto 2019 je v Slovenskem etnografskem muzeju zaznamovalo obsežno delovanje na področju rednega in projektnega muzejskega dela ter strokovnega sodelovanja na nacionalnem in mednarodnem nivoju.

Muzej je gostil razstavo Ruskega etnografskega muzeja iz Sankt Peterburga o šamanizmu, ki je vzbudila izjemno zanimanje javnosti in prispevala k vzpostavljanju dialoga in partnerstev s strokovnjaki različnih družbenih ved, posamezniki, z izobraževalnimi ustanovami, društvi itn. kot tudi k širši prepoznavnosti muzeja nasploh. Ob njej je bil izveden obsežen obrazstavni program, npr. znanstveni simpozij *Pogledi na duhovne svetove na Slovenskem*, predavanja, koncerti, delavnice, pripovedovalski dogodki, filmske projekcije, delavnice Pomoč z umetnostjo, strokovna in druga vodstva. SEM je uspešno gostoval v Sankt Peterburgu z razstavo *Poslikane panjske končnice: Imaginarij svetega in posvetnega*, ki si jo je ogledalo kar 50.000 obiskovalcev. V decembru 2019 pa je odprl tudi načrtovano lastno osrednjo razstavo z naslovom *Bosi. Obuti. Sezuti.*, ki razkriva večpomenskost obutve kot tudi njene oblike in uporabe v času in prostoru.

Poleg tega je SEM postavil in gostil več manjših razstav ali z njimi gostoval. V SEM je na primer postavil naslednje: *Škoromatija: pustna šega v Hrušici (Brkini)*, *Poklon Borisu Kuharju, Likovni svet Alenke Gerlovič v SEM*, priložnostne razstave ob 200-letnici Knobleharjevega rojstva ... Na ploščadi pred muzejem so nastali trije projekti, med njimi umetniška instalacija *Rubikova kocka reciklaže senc&e@mocij*. Razstava Koordinatorja varstva nesnovne kulturne dediščine *Nesnovna kulturna dediščina Slovenije v luči Unescove Konvencije* pa je bila enkrat na ogled v SEM in štirikrat v tujini.

V okviru javnega programa je muzej izvedel pester javni program z več kot 300 raznovrstnimi dogodki, bodisi lastnimi bodisi gostujočimi. Uspešno leto je bilo tudi na področju obiska, saj je muzej že tretje leto zapored beležil porast. V letu 2019 je imel 39.000 obiskovalcev, kar pomeni, da se je obisk glede na leto prej povečal za več kot 25 odstotkov.

V letu 2019 je SEM sodeloval v štirih muzejskih projektih: *Slovenske misijonarke v Indiji: pozabljeno poglavje v medkulturnih odnosih*; *Vzhodnoazijske zbirke v Sloveniji*;

Vpetost slovenskega prostora v globalno izmenjavo predmetov in idej z Vzhodno Azijo; Projekt digitalizacije muzeji v šolah. Digitalizacija dediščine za potrebe pedagoškega programa z vsebino »Obleka (ne) naredi človeka. Digitalna učna ura o oblačilni kulturi na Slovenskem od 19. stoletja naprej«; Project »Taking Care: Ethnographic and World Cultures Museums as Spaces of Care«.

242

Izpostavimo tudi tri nagrade, ki jih je prejel muzej v letu 2019. Kustosinja za etnografski film v SEM Nadja Valentinčič Furlan je prejela plaketo Nika Kureta za pomemben prispevek k razvoju vizualne antropologije in etnografskega filma v Sloveniji (nagrado podeljuje društvo SED). Častno Valvasorjevo priznanje za leto 2018 sta prejela Bogdan in Martin Petelin, ki sta v okviru razstave *Morje – naše življenje: Odstrti spomini s podstrešja nabrežinske ribiške družine* SEM-u podarila obsežno družinsko zbirko predmetov, fotografij in dokumentov slovenske ribiške družine Caharija iz Nabrežine pri Trstu. Poleg tega je SEM prejel nagrado Best of Culture in Ljubljana 2019 v kategoriji Najboljši muzej, kjer je zasedel tretje mesto (nagrado podeljuje In Your Pocket Slovenija).

Razstave iz leta 2018

V letu 2019 so bile na ogled naslednje razstave iz leta 2018: do 31. avgusta osrednja razstava preteklega leta *Kjer so čebele doma* in ob njej dva spremljajoča projekta: študentska razstava *Heksagon, kjer so čebele doma* (do 31. avgusta) in *Paviljon Čebelji svet* (do 27. januarja); do 15. septembra razstava *Morje – naše življenje: Odstrti spomini s podstrešja nabrežinske ribiške družine*; iz cikla *Moje življenje, moj svet* dve osebni razstavi obiskovalcev: do 30. marca *Borut Korun: Z veslom in peresom po svetu* in do 31. marca *Ženske, ki vezejo pripoved*. Poleg tega je bila razstava *Zmaj vseh zmajev* na Ljubljanskem gradu na ogled do 6. januarja.

Razstave SEM v letu 2019

Osrednja razstava

Bosi. Obuti. Sezuti. (razstavna hiša SEM, 6. december 2019–)

(Avtorica in kustosinja: dr. Janja Žagar; arhitektura razstave in grafično oblikovanje: Eda Pavletič; besedila: dr. Janja Žagar; pedagoške vsebine in programi: Sonja Kogej Rus, dr. Janja Žagar; komuniciranje: mag. Maja Kostric Grubišič)

Razstava pripoveduje o sobivanju nog in obuval, njihovih spremenljivih oblikah in pomenih v prostoru in času ter njihovih vlogah v organizaciji individualnih mikro svetov. Razstavna pripoved izhaja iz univerzalno človeškega, opredmetena pa je z muzejskim in zasebnim gradivom, pričevalnim za slovenske in deloma evropske razmere. Na razstavi je predstavljenih več kot 200 parov obuval.

Skozi zgodovino so obušala pridobila zelo širok nabor oblik, vsaka med njimi je po svoje odsev okolja in razmerij med ljudmi. Zbirka obuval SEM obsega več desetih cokel, čevljev, sandalov, škornjev in drugih obuval. Večinoma izvirajo s slovenskega ozemlja, v manjši meri gre za redkosti zunajevropskih dežel.

Utrinek z razstave *Bosi. Obuti. Sezuti.* (foto: Blaž Verbič, 2019)

Gostujoče razstave

Med dvema imperijema: Bosna in Hercegovina na fotografijah Františka Topiča 1885–1919 (razstavna hiša SEM, 14. marec–26. maj 2019)

(Avtorja: dr. Mirsad Sijarić, Ziyah Gafić; avtor fotografij: František Topič; koordinator: Miha Špiček; oblikovanje: Jure Rus; komuniciranje: mag. Maja Kostrić Grubišić; jezikovni pregled v slovenščino: dr. Bojana Rogelj Škafar)

Fotografska razstava Františka Topiča iz zbirke Zemaljskega muzeja Bosne in Hercegovine je na ogled postavila 86 fotografij iz obsežne zbirke preko 5000 steklenih plošč. Fotografije so predstavljale muzejske predmete, družbeno kulturo, stavbno dediščino in njeno opremo, prizore iz vsakdanjega življenja, oblačilno kulturo ter prizore iz narave.

Topič, sicer Čeh po rodu, velja za enega od pionirjev fotografije v Bosni in Hercegovini, ki je dobesedno del svoje delovne dobe preživel v Zemaljskem muzeju BIH, najprej kot arhivski delavec, kasneje pa kot knjižničar, tajnik in fotograf.

Šamanizem ljudstev Sibirije (razstavna hiša SEM, 17. april–20. oktober 2019)

(Gostujoča razstava Ruskega etnografskega muzeja, Sankt Peterburg; zasnova razstave: dr. Valentina V. Gorbačova, Karina Ju. Solovjova; kustosinja razstave: dr. Valentina V. Gorbačova; avtorska skupina: dr. Valentina V. Gorbačova, Karina Ju. Solovjova, Irina A. Karapetova, Marina V. Fedorova; besedila: dr. Valentina Gorbačova,

Karina Ju. Solovjova; koordinatorica projekta: Anna N. Nikolajeva; vodja projekta in kuratorica v SEM: Nina Zdravič Polič, idejna zasnova postavitve razstave: mag. Jasna Kralj Pavlovec v sodelovanju z Nino Zdravič Polič; arhitektura in oblikovanje razstave: mag. Jasna Kralj Pavlovec; grafično oblikovanje in vizualna podoba razstave: Danijela Grgić; sodelavci/ke Slovenskega etnografskega muzeja: dr. Bojana Rogelj Škafar, dr. Marko Frelih, znanstvena sodelavca; mag. Ana Motnikar, Žiga Rehar, Gregor Kos, Jožica Mandelj Novak, restavratorji; Sonja Kogej Rus, Špela Regulj, programi in izobraževalne dejavnosti; Nina Zdravič Polič, mag. Maja Kostric Grubišič, Jure Rus, komuniciranje in programi; Jure Rus, multimedijška podpora; Žiga Rehar, oblikovanje zemljevida; Silvester Lipovšek, Boštjan Marolt, Andrej Plešec, tehnična podpora; urednici razstavnih besedil: Nina Zdravič Polič, dr. Bojana Rogelj Škafar; prevodi: David Limon, Veronika Sorokin; lektura: David Limon, Vlado Motnikar).

244

Razstava *Šamanizem ljudstev Sibirije* je v SEM gostovala iz Ruskega etnografskega muzeja, Sankt Peterburg (foto: Jure Rus, 2018)

Razstava je razkrivala šamanizem kot edinstven fenomen svetovne civilizacije, ki se v različnih oblikah in časih pojavlja v Aziji, Evropi in Ameriki od kamene dobe do danes. Osredotočala se je na oblike šamanizma avtohtonih ljudstev Sibirije in ruskega Daljnega vzhoda, katerega nosilci so šamani – posredniki med nebom in zemljo. Osvetljevala je bistvene sestavine šamanizma, za katerega je značilno posebno razumevanje zgradbe sveta, sestavljenega iz treh delov – zgornjega (neba, kjer prebivajo bogovi), srednjega (zemlje, kjer živijo ljudje) in spodnjega (podzemlja umrlih), med seboj so povezani z osrednjo osjo (axis mundi). Simbol te svete navpičnice je drevo sveta, iz katerega si šaman izdelava svoj boben.

Na razstavi je bilo predstavljenih osemdeset redkih etnografskih predmetov in

štirideset arhivskih fotografij iz zbirke Ruskega etnografskega muzeja, ki odslikavajo duhovno kulturo 15 (od 45) avtohtonih sibirskih ljudstev iz poznega 19. stoletja in prve polovice 20. stoletja. Seznanjala je z mitološko podobo sveta, s predstavami o duši, z vlogo šamana in njegovim obredjem (npr. povezanim z lovom, zdravljenjem, družinskim življenjem) ter odstirala povezave šamanizma s krščanstvom in budizmom.

Osrednja žarišča razstave so ustvarjale obredne oprave šamanov Evenkov, Čukčev in Udehov ter kakazijske šamanke. Oprave so okrašene s podobami duhov in z amuleti, ki so imeli v njihovi praksi poseben pomen, dodani so jim pripomočki (boben, tolkalo, paličice idr.) kot ponazorila šamanovega statusa in svete moči. Izjemno dragoceno je bilo poslikano ogrinjalo iz ribje kože z antropomorfnimi liki šamanskih prednikov in duhov, ki si ga je šaman nadel za obred, namenjen porodnici – materi bodočega šamana. Med razstavljenimi predmeti sta bili tudi risbi šamanke, ki sta predstavljali mitološko strukturo sveta in rojstvo njene moči, raznovrstni predmeti in šamanski atributi (figurice podob duhov – pomočnikov in šamanovih zavetnikov), šamanska naglavna pokrivala in maske.

245

Odprtje razstave *Škoromatija: pustna šega v Hrušici (Brkini)* ob slovenskem kulturnem prazniku (foto: Dokumentacija SEM, 2019)

Manjše občasne razstave SEM

Škoromatija: pustna šega v Hrušici (Brkini) (avla razstavne hiše SEM, 8. februar–11. marec 2019)

(Avtorica: mag. Adela Pukl; strokovni sodelavci: Danijel Cek, mag. Anja Jerin, Jure Rus, Miha Špiček; oblikovanje razstave: Matej Zupančič, Medianova; restavriranje: Gregor Kos, Jožica Mandelj Novak, mag. Ana Motnikar, Žiga Rehar; film: Nadja Valentinčič Furlan; komuniciranje: mag. Maja Kostric Grubišič; fotografije: Dokumentacija SEM,

Danijel Cek, Aleš Miklavec)

Škoromatija je pustna šega, ko se pustni liki škoromati na pustno soboto odpravijo na pustno poberijo po vasi: obhod po hišah in pobiranje darov. Na razstavi so bile predstavljene štiri stare pustne maske iz šestdesetih let 20. stoletja in pet novejših pustnih mask (škoromat z zvonci, kleščar ali škopit, poberin, pepeljuhar in cunjar). Ostali liki, ki so del pustne poberije v Hrušici, pa so bili na ogled na fotografijah in v krajšem filmu, ki so spremljali razstavo.

Poklon Borisu Kuharju (razstavna hiša SEM, 9. maj–31. oktober 2019)

246

(Avtorica razstave in zasnove medijske točke: Nadja Valentinčič Furlan; oblikovanje: Luka Kern; programiranje: Grega Lebar, Nanostudio; raziskava gradiva na TVS: Boris Kuhar, Jožica Hafner, Aco Femec, Nadja Valentinčič Furlan; digitalizacija filmskega gradiva: Mediateka TV Slovenija; koordinacija priprave gradiva na TVS: Tanja Bricelj in Boštjan Dornik; besedilo: Nadja Valentinčič Furlan; jezikovni pregled besedil: Jožica Hafner; fotografije: družinski arhiv Mire Bučar in Mateje Logar, Dokumentacija SEM; skeniranje fotografij: Miha Špiček; komuniciranje: mag. Maja Kostric Grubišič, Jure Rus)

Razstava filmov nekdanjega direktorja Slovenskega etnografskega muzeja je prikazala njegovo življenjsko zgodbo in vpogled v njegov filmski opus, predstavila je dolgoživega humanista, novinarja, etnologa, muzealca, filmskega ustvarjalca in svetovljana. Ponujala je medijsko točko s Kuharjevo filmografijo, dopolnjevali pa sta jo razstava fotografij *Na obeh straneh fotografskega objektiv* in zgibanka o življenjski in delovni poti Borisa Kuharja, s poudarkom na njegovem muzejskem obdobju.

Boris Kuhar (1929–2018) je bil ravnatelj Slovenskega etnografskega muzeja v obdobju od 1963 do 1987. Pod njegovim vodstvom so kustosi nadaljevali s terenskimi raziskavami po Sloveniji in objavami v muzejski publikaciji Slovenski etnograf, obenem pa so izredno povečali število občasnih in gostujočih razstav.

Izjemna je Kuharjeva filmografija. Znanje o ustvarjanju filmov je pridobil kot eden od pionirjev Televizije Ljubljana, kjer je pomagal osnovati temelje televizijske produkcije in oblikovati standarde raznovrstnih oddaj, na primer prvi etnološki dokumentarni film, prvo turistično oddajo, sodeloval je pri seriji mladinskih oddaj, zasnoval prve kuharske oddaje, pripravljaj je neposredne prenose z razstav SEM, v Afriki posnel vrsto potopisnih oddaj za TV serijo S kamero po svetu ...

Likovni svet Alenke Gerlovič: Makedonski cikel v SEM (razstavna hiša SEM, 12. junij–8. september 2019)

(Kustusinja: dr. Bojana Rogelj Škafar; oblikovanje: Jure Rus; multimedijška podpora: Miha Špiček; prevod: David Limon; komuniciranje: Nina Zdravič Polič, mag. Maja Kostric Grubišič)

V letu 2019 smo obeleževali 100. obletnico rojstva akademske slikarke Alenke Gerlovič. Njena dela hranijo številne ustanove, šest pa jih je sodelovalo v letošnjem projektu *Likovni svet Alenke Gerlovič (1919–2010)*, katerega pobudnica je Zveza društev

slovenskih likovnih umetnikov. SEM se je projektu pridružil s slikarkinim makedonskim ciklom.

Alenka Gerlovič je leta 2003 podarila SEM del svojega risarskega in deloma slikarskega opusa, ki je nastal v Makedoniji med letoma 1953 in 1957, ko je nekaj poletij zaporedoma izkoristila za opazovanje in upodabljanje življenja v Prilepu, Skopju, Ohridu in okoliških vaseh. Donacija obsega 90 risb različnih formatov v različnih tehnikah ter 10 akvarelov. Ob tem so na razstavi bili na ogled slikarkini fotografski črno-beli vizualni zapisi iz leta 1955, ki jih je prav tako podarila muzeju.

Osebnе razstave obiskovalcev – Moje življenje, moj svet

Petra Šink: Sklenjen krog med oblikovanjem in naravo (razstavna hiša, 3. april–15. september 2019)

247

(Avtorica: Petra Šink; mentorica: Špela Regulj)

Razstava je obiskovalca popeljala po življenjskem krogu med naravo in uporabnimi izdelki za interier, ki jih je iz naravnih biorazgradljivih materialov na osnovi gliv izdelala Petra Šink, večkrat nagrajena oblikovalka. Takšni predmeti se lahko po uporabi zopet vrnejo nazaj v naravo. To pa je tudi avtoričina vizija za vsa dosedanja in prihodnja raziskovanja in ustvarjanja z živimi organizmi. S svojim delom želi vzpodbujati ljudi k pozitivnemu razmišljanju, da lahko ustvarjamo čudovite uporabne izdelke brez problematičnega onesnaževanja in uničevanja narave, predvsem pa, da to ni nekaj nemogočega.

Nani v Ljubljani / Nani in Laibach (razstavna hiša, 11. december 2019–)

(Avtor: Nani Poljanec; mentorica: Sonja Kogej Rus)

Na razstavi je ljudski ustvarjalec in avtor razstave Nani Poljanec razkril delece svojega življenja, svoje vloge in poslanstvo. Nani je preplet različnih vlog, ki si jih je naložil kot svoje poslanstvo – da ustvarja od ljudi za ljudi. Razstava razkriva, da je njegovo delo razpeto med Rogaško Slatino, Beogradom in Kozmosom in je preplet zbirateljstva, razdajanja, povezovanja, organizacije, iskrenosti, ljubezni, ljudske modrosti, dobre volje in še česa.

Nani Poljanec je slovenski ljudski ustvarjalec, zbiratelj, ljubiteljski muzealec, imitator in pisatelj. Je avtor več knjig in člankov ter avtor ali soavtor več muzejskih razstav. Svoje tri zbirke Ljudskega muzeja razstavlja v Muzeju Anin dvor v Rogaški Slatini. Leta 2011 je ustanovil umetniško-aktivistično platformo KunstHaus, hišo umetnosti, hišo subkulture in alternative. Medijsko prepoznan je postal v oddaji Hri-bar na TV Slovenija, kjer je gostoval kot imitator Don Corleoneja. Med drugim zadnja leta pozornost posveča svojemu avtorskemu projektu Vložimo tudi nevlóžljivo in raziskovanju dinastije Karadorđević.

Manjše razstave SEM in manjše gostujoče razstave

14. Ciciumetnije (upravna muzejska hiša, 2. april–3. maj 2019)

(Avtorji: 150 vrtčevskih in osnovnošolskih otrok iz Slovenije; kordinatorka: Sonja Kogej Rus, SEM)

Bienalna razstava stopetdesetih likovnih del po natečaju otroških likovnih del revij Ciciban in Cicido ter Otroškega vrta Ajdovščina.

Hiroyuki Ninomiya: Otočje Setouchi, svetovni dragulj (upravna muzejska hiša, 22. junij–19. avgust 2019)

248

(Kordinatorke razstave: Sanja Paradiž, Veleposlaništvo Japonske v Sloveniji, Nina Zdravič Polič in mag. Maja Kostric Grubišič, SEM)

Fotografska razstava je bila odprta ob Dnevu Japonske, ki ga vsako leto Veleposlaništvo Japonske obeležuje na ploščadi pred SEM. Fotograf Hiroyuki Ninomiya za svoj motiv uporablja otočje Setouchi, ki je sestavljeno iz nešteto majhnih otočkov in leži v prefekturi Kagava. Pokrajina otočja je avtorja očarala do te mere, da je sklenil, da ji kot fotograf posveti svoje življenje. Posebnost njegovih fotografij pa niso le motivi, ampak tudi posebna vrsta digitalnega tiska na japonski papir, imenovan vaši, ki omogoča, da se barve vpijejo in razlijejo po površini in tako ustvarijo posebno umetniško stvaritev.

Gostovanja SEM in medinstitucionalne razstave

Kruh med preteklo in sodobno ustvarjalnostjo: opredmetena dediščina priprave in peke kruha (16. april–30. junij 2019, Liznjekova domačija, Kranjska Gora, Gornjesavski muzej Jesenice)

(SEM in Gornjesavski muzej Jesenice; avtorja razstave: mag. Adela Pukl, Miha Špiček; strokovna sodelavka razstave: Zdenka Torkar Tahir; oblikovanje in izvedba razstave: Matej Zupančič, Medianova; fotografije: Dokumentacija SEM; jezikovni pregled: Irena Destovnik; prevod: Tanja Ostrman Renault)

Razstava, ki je prikazovala slikovno in predmetno gradivo o tradiciji priprave in peke kruha na Slovenskem, je bila pripravljena leta 2018 v sodelovanju z Zbornico kmetijskih in živilskih podjetij pri GZS. S fotografskim delom se je predstavil SEM, razstavo pa so v Zgornjesavskem muzeju Jesenice dopolnili z izbranimi predmeti iz njihove muzejske zbirke.

Čutim Slovenijo, čutim Celje (Muzej novejšje zgodovine Slovenije, 6. junij–30. september 2019)

(Muzej novejšje zgodovine Celje v sodelovanju s SEM; avtor: Sebastjan Weber; avtorici razstave (*Čutim Slovenijo/I feel Slovenia*): dr. Bojana Rogelj Škafar, Tina Palaić; oblikovanje: Tina Pregelj Skrt, Mint Colibri; video produkcija (*Čutim Slovenijo/I feel Slovenia*): Ena Banda; video produkcija (*Čutim Celje/I feel Celje*): NoVisuals; tehnična

izvedba: Kreartist, vizualne komunikacije; fotografsko gradivo: Muzej novejšje zgodovine Celje, Slovenski etnografski muzej, Muzej novejšje zgodovine Slovenije; fotografski portreti: Igor Pečoler; gradivo za razstavo so prispevali: Max Zimani, Peter Bossman, Joseph Rakotorahalaly, Richard Sendi, Robert Yebuah, Goran Bojčevski, Narcis Kantardžić, Keiko Miyazaki, Inga Ulokina, Vera Xhafa Haliti, Mahmud Šerifi, Selman Šerifi, Melita Brežnik, Ana Globočnik, Zala Pezdir, Nives Meštrović, Lidija Đorđević)

Razstava je temeljila na idejni zasnovi dela razstave *Afrika in Slovenija. Preplet ljudi in predmetov*, ki jo je pripravil Slovenski etnografski muzej v novembru 2017 v okviru projekta SWICH. Predstavila je migracije kot del vsakdanje človekove težnje po iskanju boljšega življenja in ob tem z osebnimi zgodbami posameznikov in njihovimi osebnimi predmeti predstavila ljudi, ki so se iz različnih vzrokov priselili v Slovenijo in Celje ter si tukaj uredili novo, uspešno in drugačno življenje.

Poslikane panjske končnice: Imaginarij svetega in posvetnega (Ruski etnografski muzej Sankt Peterburg, 24. september–30. november 2019)

(Avtorica razstave in kustosinja: dr. Bojana Rogelj Škafar; koordinatorki: Nina Zdravič Polič; Anna Nikolajeva; video: Nadja Valentinčič Furlan; prevod: Aleksander Sadikov, David Limon; komuniciranje: Nina Zdravič Polič, mag. Maja Kostric Grubišić)

V času, ko je bila v SEM na ogled gostujoča razstava Ruskega etnografskega muzeja iz Sankt Peterburga *Šamanizem ljudstev Sibirije*, se je SEM v ruskem muzeju predstavil z razstavo izbranih poslikanih panjskih končnic, ki so edinstvena posebnost Slovenije in njene kulturne dediščine. Na razstavi sta bila na ogled zbirka 112 predmetov te izvirne likovne zvrsti s številnimi motivi, ki odražajo pomen čebelarstva in ob njem mnogotere druge snovne, družbene in duhovne sestavine načina življenja na slovenskem etničnem ozemlju od sredine 18. stoletja do prve svetovne vojne, ter en panj.

Kitajski zmaji (OŠ Kolezija, Ljubljana, 26. september–november 2019)

(Kustos: mag. Ralf Čeplak Mencin)

Zbirka kitajskih papirnatih zmajev iz zbirke SEM je bila na ogled v OŠ Kolezija ob evropskem dnevu jezikov (26. septembra). Dan je šola posvetila kitajski kulturi in jeziku, ki so ju spoznavali učenci in učitelji, pri tem pa so jim pomagali sodelavci iz različnih institucij, ki se ukvarjajo s to tematiko.

Na obisku doma: Ob 70-letnici etnološke raziskave v Dekanih in okolici (Krajevna skupnost Dekani – večnamenska dvorana, 5. december 2019–31. januar 2020)

(Avtor: Miha Špiček, SEM; avtorji fotografij: Boris Orel, Milko Matičetov, Kristina Slak; oblikovanje: Jure Rus, SEM; komuniciranje: mag. Maja Kostric Grubišić)

Leta 2019 je minilo 70 let od etnološke raziskave v Dekanih in okolici, ki jo je izpeljala tretja Orlova terenska ekipa Slovenskega etnografskega muzeja. Na razstavi je bil na ogled izbor fotografij, ki izvirajo iz Dekanov in njihove okolice in jih kot dragoceno

dediščino hrani SEM. Fotografije so po letih hrambe v muzeju za kratek čas bile na ogled v kraju, kjer so nastale.

Razstave ob 200. obletnici rojstva dr. Ignacija Knobleharja

Afrika treh muzejev (Koroški pokrajinski muzej Slovenj Gradec, 7. maj–1. september 2019; in Muzej Velenje, 1. oktober 2019– 31. januar 2020)

(Medinstitucionalna razstava treh muzejev: SEM, Muzej Velenje in Koroški pokrajinski muzej Slovenj Gradec; avtorji: dr. Marko Frelih, SEM, Blaž Verbič, Muzej Velenje, Brigita Rajšter, Koroški pokrajinski muzej; fotografija: Tomo Jeseničnik, oblikovanje: SANS, Andrej Knez; komuniciranje: mag. Maja Kostric Grubišič)

250

Skupinski razstavní projekt so pripravili trije muzeji v spomin na prvo afriško razstavo leta 1850 in na njenega avtorja dr. Ignacija Knobleharja (1819–1858), misijonarja in raziskovalca Belega Nila. Ob praznovanju 200. obletnice njegovega rojstva je bila na razstavi izpostavljena duhovna in materialna dediščina afriških ljudstev, ki je obogatila spoznanja o tistem delu sveta, ki velja za zibelko človeštva. Predstavljene so bile izbrane vsebine in predmeti iz zbirke dr. Franca Tretjaka iz Koroškega pokrajinskega muzeja, zbirka Františka Foita iz Muzeja Velenje in pregled afriških zbirk od 19. stoletja dalje iz SEM.

Knobleharjev Egipt (OŠ Frana Metelka Škocjan, 11. april–25. september 2019)

(Avtorji: učenci OŠ Frana Metelka Škocjan; mentorja: dr. Marko Frelih, SEM in Patricija Haler, OŠ F. Metelka)

200-letnico Knobleharjevega rojstva so v njegovem rojstnem kraju obeležili tudi na lokalni osnovni šoli s priložnostno razstavo o Knobleharjevem potovanju po Egiptu. Častni pokrovitelj razstave je bila Slovenska znanstvena fundacija.

Dr. Ignacij Knoblehar (1819–1858): Katoliški misijonar v Sudanu in raziskovalec Belega Nila (SEM, 17. maj 2019–1. december 2019)

(Avtor: dr. Marko Frelih, SEM; oblikovanje: Blaž Verbič, Muzej Velenje/SEM; komuniciranje: Nina Zdravič Polič, mag. Maja Kostric Grubišič, SEM)

S priložnostno razstavo o misijonarju Knobleharju je muzej dal na ogled obredne predmete iz Knobleharjeve afriške zbirke SEM. Razstava je bila del vzporednega programa gostujoče razstave *Šamanizem ljudstev Sibirije* in je dopolnjevala vsebine stalne razstave *Med naravo in kulturo*.

Panojska priložnostna razstava *Med šamani ob Belem Nilu* je bila v SEM na ogled ob 200. obletnici rojstva dr. Ignacija Knobleharja in ob razstavi *Šamanizem ljudstev Sibirije* (foto: Miha Špiček, 2019)

Slovenski misijonar ob robu ekvatorja (Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani, 8. maj–31. avgust 2019)

(SEM v sodelovanju s Teološko fakulteto v Ljubljani; avtor: dr. Marko Frelj, SEM; oblikovanje: Blaž Verbič, SEM)

Knoblehar je po študiju teologije v Ljubljani in specialističnem študiju na misijonskem zavodu Propaganda v Rimu leta 1848 odpotoval v Kartum, središče apostolskega vikariata v osrednji Afriki. V takratnem Kartumu so bile razmere za misijonarje zelo neustrezne, saj je bilo ozemlje Egipta in Sudana takrat še pod islamsko vladavino. V Afriki je bil Knoblehar poznan kot Abuna Soliman, ki je opravil več misijonsko-raziskovalnih potovanj po Nilu.

Na razstavi je bila predstavljena izvrstno ohranjena Knobleharjeva afriška zbirka, ki danes predstavlja izjemno kulturno zapuščino iz pionirskega obdobja misijonskega delovanja Slovencev v Afriki.

Dr. Ignacij Knoblehar, slovenski misijonar in raziskovalec v Sudanu (atrij Mestne hiše Ljubljana, 13.–17. maj 2019)

(SEM in Ministrstvo za zunanje zadeve RS v sodelovanju z Mestno občino Ljubljana; avtor in kustos: dr. Marko Frelj, SEM; besedilo: dr. Marko Frelj, SEM; oblikovanje: Lenka Trdina)

Priložnostna razstava ob Dnevu Afrike 2019 je osvetlila del Knobleharjevega dela

v Sudanu. Po svojem študiju se je Knoblehar odločil za delo v katoliških misijonih. Tam so ga določili za misijon v Afriki. Jeseni 1849 se je skupaj s sodelavci po Belem Nilu odpravil v južni del Sudana, da bi poiskal primerne kraje za misijonske postaje. Knobleharja so ljudstva v Afriki sprejela z zaupanjem, tudi zaradi njegovega neomajnega boja proti suženjstvu.

Dekle iz ozadja zgodovine: Ljudmila Belcijan in njena pot v Afriko z družino kneza Pavla Karadorđevića (Mestna hiša Kranj, 13. junij–1. september 2019)

(Gorenjski muzej v sodelovanju s SEM; avtorja: Alenka Pipan, Gorenjski muzej, dr. Marko Frelj, SEM; oblikovanje: Slavica Okorn; komuniciranje: mag. Maja Kostric Grubišić, SEM)

Življenjsko pot Ljudmile Belcijan so zaznamovale večkratne selitve, povezane z njeno zaposlitvijo pri kraljevem namestniku Pavlu Karadorđeviću. Ljudmila je bila najprej zaposlena na gradu Brdo, nato še na Belem dvoru v Beogradu. Opravljala je različna dela kot sobarica, perica, likarica, šivilja in varuška Pavlove hčere, princeze Elizabete. Med letoma 1941 in 1945 je z družino kneza Pavla Karadorđevića živela v Keniji, nato še v Južni Afriki, kjer se je poročila in si ustvarila svoje življenje.

Svoje spominsko gradivo iz Afrike je zapustila nečakinji, ki ga je podarila Gorenjskemu muzeju. To gradivo med drugim obsega: tri dnevnik iz let 1941 in 1943, dve spominski knjigi, zvočni posnetek na diktafonu, album z znamkami, preko 140 pisem, 50 razglednic, 250 fotografij, 20 različnih dokumentov in nekaj osebnih predmetov (broška, verižice, uhani).

Slovenci ob Belem Nilu: dr. Ignacij Knoblehar in njegovi sodelavci v Sudanu sredi 19. stoletja (Muzej krščanstva na Slovenskem, Stična, 22. avgust–22. september 2019)

(SEM v sodelovanju z Muzejem krščanstva na Slovenskem; avtor: dr. Marko Frelj, SEM, oblikovanje: Blaž Verbič, SEM)

Obdobje Knobleharjevega misijonskega dela v Sudanu je bilo za Slovence obdobje srečevanja z Afriko. Prvič v zgodovini so lahko kontinuirano več let spremljali življenjske razmere svojih rojakov daleč proč od domovine na drugem kontinentu. Z objavami poročil v slovenskem jeziku so se Slovenci zelo dobro seznanili z naravnim okoljem in z načinom življenja različnih ljudstev ob veliki afriški reki.

Na razstavi je bila predstavljena skupina Slovencev, ki je bila aktivno udeležena v organizaciji misijonske dejavnosti v Kartumu in na območju južnega dela Sudana. V letih od 1851 do 1858 je v Sudan prišlo več slovenskih duhovnikov, obrtnikov in različnih sodelavcev, ki so pomagali vzpostaviti delovanje misijonske dejavnosti pod vodstvom dr. Ignacija Knobleharja.

Ploščad pred SEM

Muzeji kot kulturna središča: prihodnost tradicije (muzejska ploščad SEM, 18. maj–30. september 2019)

(ICOM Slovenija; koordinatorica za SEM: mag. Maja Kostric Grubišič; oblikovanje: Janja Gomezel)

Razstava je bila ubrana na temo Mednarodnega muzejskega dne 2019 – Muzeji kot kulturna središča: Prihodnost tradicije. Sodelovalo je 15 državnih muzejev, ki so s predstavitvijo svojih kulturnih zakladov na panojih poudarili pomen muzejev.

Eva Petrič: Rubikova kocka reciklaže senc&e@mocij (muzejska ploščad SEM, 15. junij–)

253

(Avtorica razstavnega projekta: Eva Petrič; koordinatorica: Nina Zdravič Polič, SEM; komuniciranje: mag. Maja Kostric Grubišič, SEM)

Umetniška instalacija multimedijske umetnice Eve Petrič je od Poletne muzejske noči 2019 naprej na ogled na ploščadi pred upravno hišo SEM. Z interaktivno instalacijo je umetnica materializirala svojo idejo, da so sence družbeni izenačevalec, da vsi na svojstven način pripadamo skupnosti senc tako kot pripadamo določeni kulturi. Podobno kot se mešajo sence in se spajajo v novo senco, se mešajo tudi kulture in iz tega rojevajo nove kulture. S spreminjajočo se konfiguracijo ponoči osvetljenih senc v kombinacijah podob Rubikova kocka prinaša na muzejsko ploščad nov umetniški sodoben utrip.

Ob Poletni muzejski noči 2019 je SEM na ploščadi pred muzejem odprl razstveni projekt, stalno umetniško instalacijo Eve Petrič *Rubikova kocka reciklaže senc&e@mocij* (foto: Dokumentacija SEM, 2019)

Franko od A do Z (muzejska ploščad, 24.–28. oktober 2019)

(Razstavni projekt Nacionalnega literarnega memorialnega muzeja Ivan Franko, Lviv, Ukrajina; koordinator razstave iz Ukrajine: dr. Mikhailo Kobrin, namestnik direktorja Nacionalnega literarnega memorialnega muzeja I. Franko; koordinatoriki za SEM: Nina Zdravič Polič, mag. Maja Kostric Grubišić; komuniciranje: mag. Maja Kostric Grubišić)

Potujoča interaktivna razstava posvečena življenju in delu Ivana Jakoviča Franka (1856–1916), enega največjih ukrajinskih pisateljev, pesnikov, literarnih kritikov, političnih aktivistov, prevajalcev, novinarjev ... Poezija in proza, ki ju zaznamuje postopen prehod iz romantike v realizem, sodita med vrhunce njegovega dela.

254

Razstava je bila oblikovana kot labirint s potjo, ki je vodila od črke A do črke Z po pomembnejših poglavjih ustvarjalnega dela Ivana Franka, velike osebnosti ukrajinske zgodovine in kulture. Razstava je razen v Ljubljani gostovala v Budimpešti, na Dunaju in v Zagrebu.

TRANS-FORM:ACTION (muzejska ploščad SEM in Galerija Lectarija, 15. oktober–17. november 2019)

(Umetniške akademije Jugovzhodne Evrope; avtorji: študentke in študenti akademij iz Zagreba, Sofije, Bukarešte, Skopja, Istanbula in Ljubljane; koordinatorica ALUO: Jara Vogrič; koordinatoriki SEM in komuniciranje: Nina Zdravič Polič, mag. Maja Kostric Grubišić)

TRANSFORM je projekt povezovanja umetniških akademij Jugovzhodne Evrope, ki bienalno poteka že od leta 2009. Mladim ustvarjalcem omogoča profesionalno predstavitev v okviru obsežne mednarodne skupinske razstave, s tem pa pomembno prispeva k razvoju mednarodnega sodelovanja visokošolskih institucij na področju vizualnih umetnosti. Del projekta je tudi Akademija za likovno umetnost in oblikovanje Univerze v Ljubljani (UL ALUO), ki je uspešno sodelovala na vseh dosedanjih razstavah projekta v tujini, v letu 2019 pa je ob 100-letnici Univerze v Ljubljani prevzela organizacijo in izvedbo razstave ter spremljevalnega programa v Ljubljani na več lokacijah: Muzej sodobne umetnosti Metelkova, Narodni muzej Slovenije – Metelkova, SEM, Galerija Nočna izložba Pešak – AKC Metelkova Mesto in ploščad Muzejske četrti Metelkova.

Potujoča razstava Koordinatorja varstva nesnovne kulturne dediščine

Nesnovna kulturna dediščina Slovenije v luči Unescove Konvencije (gostovanje razstave po Sloveniji in v tujini, marec–december 2019)

(Avtorici: dr. Nena Židov, mag. Anja Jerin, SEM; fotografije: Marko Habič, Anja Jerin, Miha Špiček, Blaž Zupančič, Nena Židov; oblikovanje: Darja Klančar)

Panojska razstava, s katero v dopoljnjeni obliki SEM uspešno gostuje po Sloveniji in svetu že več let, je na ogled postavila več deset enot nesnovne kulturne dediščine Slovenije, ki je vpisana v Register. Razstava je bila na ogled v Sloveniji: 16. maj–3. junij 2019, SEM; ter štirikrat v tujini: 19. februar–1. marec 2019, Banski dvor, Banjaluka, Bosna

in Hercegovina; 21. maj–9. junij 2019, Recife, Pernambuco, Brazilija; 30. oktober–15. november 2019, Atelje Ismet Mujezinović, Tuzla, Bosna in Hercegovina; 7. november–31. december 2019, Muzej Bitola, Severna Makedonija.